

בפרקים

מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים
The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories
مركز المعلومات الاسرائيلي لحقوق الانسان في الاراضي المحتلة

דף מידע

מאי 1989

"כל אדם יש לו הזכות לחיים, לחירות ולביטחון אישי".

ההכרזה לכל בני עולם בדבר זכויות האדם, סעיף 3.

הרוגי האינתיפאדה

מתחילת האינתיפאדה עד סוף אפריל 1989 נהרגו 423 תושבים פלסטיניים בשטחים מידי כוחות הביטחון ואזרחים ישראלים.

1) מאש חיה (כולל כדורי פלסטיק): 392 מהם 15 ילדים מתחת לגיל 12 ו-59 בני 13-16.

2) ממכות, התחשמלות, כוויות ושאר פגיעות שאינן מאש חיה: 31. מהם 3 ילדים מתחת לגיל 12 ו-2 בגילאי 13-16.

סה"כ: 423

★ עוד כ-70 בני-אדם נפטרו זמן קצר לאחר חשיפה לגז מדמיע, מהם כ-27 תינוקות. יש קושי רפואי להצביע על חשיפה לגז מדמיע כגורם ישיר ויחיד למוות.

בתקופה זו נהרגו 4 חיילי צה"ל ו-9 אזרחים ישראלים, מהם שלושה פעוטים.

בחודש האחרון

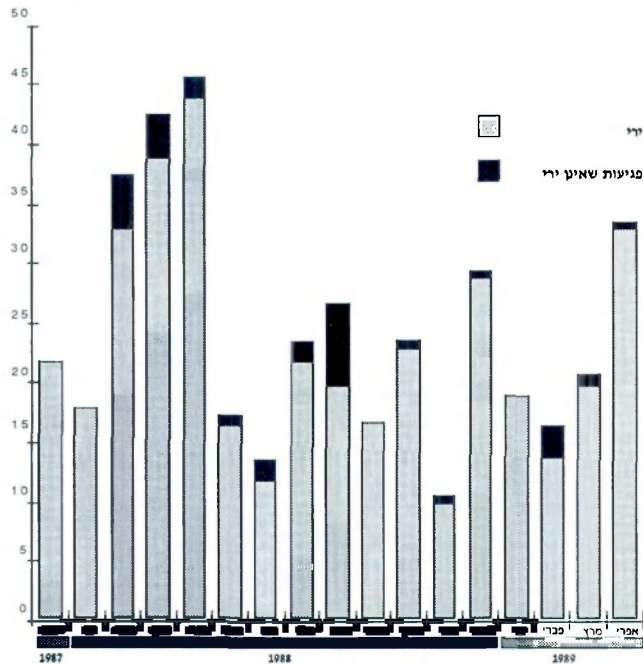
בחודש אפריל חלה עליה (כמעט הכפלה) במספר ההרוגים לעומת מרץ (21 הרוגים) ועליה ניכרת עוד יותר לעומת פברואר שבו נהרגו 17 מתושבי השטחים, וינואר בו נהרגו 19 תושבים פלסטיניים.

רק בשלושה חודשים - פברואר, מרץ ואפריל 88 - נפצעו ונהרגו יותר פלסטינים מאשר בחודש אפריל 1989. מספר ההרוגים באפריל, אם כן, מהווה שיא במספר ההרוגים מזה שנה.

העליה במספר ההרוגים - שלוותה בלמעלה מ-200 פצועי ירי - הופכת לנלעגת כל אמירה

ההרוגים הפלסטיניים דצמבר 1987 - אפריל 1989

מס' הרוגים

חודש	מירי	ממכות, התחשמות ואחרים
דצמבר 87	22	
ינואר 88	18	
פברואר 88	33	5
מרץ 88	39	4
אפריל 88	44	2
מאי 88	17	1
יוני 88	12	2
יולי 88	22	2
אוגוסט 88	20	7
ספטמבר 88	17	
אוקטובר 88	23	1
נובמבר 88	10	1
דצמבר 88	29	1
ינואר 89	19	
פברואר 89	14	3
מרץ 89	20	1
אפריל 89	33	1

על זריעה קרובה, על זיכוי האינתיפאדה ושאר משאלות-לב שאין להן כל אחיזה בנתונים ובעובדות.

שני-שלישים מן ההרוגים נפגעו בגדה המערבית ושליש ברצועת עזה.

רוב ההרוגים באפריל (28), נהרגו במרוצות 17 ימים בלבד: 28.4.89-13. 9 מהם בנפת בית-לחם, נפה שקטה יחסית עד בה.

השבועות האחרונים היו מן הקטלניים ביותר שהיו בשטחים מאז תחילת ההתקוממות. מאז הפסקת מדיניות המכות' נהרג כמעט מדי חודש לפחות אדם אחד כתוצאה ממכות. החודש נפטר פארס סעיד פאלחה, תושב ג'בליה, בן 50, שהוכה בראשו בסוף מרץ ונפטר בביה"ח אל-מקאסד ב-17.4.89.

מתוך תחקיר: דהיישה - שלושה ארועים

בשבת 15.4.89 שרר עוצר במחנה הפליטים דהיישה. המחנה היה שקט ולא היו הפרות סדר. תושב המחנה, **עמאד מוסטאפה מוחמד קראקע**, בן 23, יצא בשעת הצהריים לחצר ביתו (לדברי בני משפחתו יצא להאכיל את הכבשים שבמכלאה בחצר) ולאחר כמה דקות נורה. הכדור חדר לחזה מלפנים ופגע סמוך ללב. חברו של קראקע (שמו שמור אצלנו) היה הראשון שהגיע אליו לאחר שנורה. החבר הסיע אותו לבית-החולים בבית ג'אלה. זמן קצר לאחר הגיעם לבית-החולים נפטר עמאד קראקע. החבר חזר לדהיישה בערב ונעצר מייד לאחר שובו. למשפחתו נמסר כי הוא עצור בשל הפרת עוצר.

* * *

ביום ראשון 16.4.89 היה עדיין עוצר בדהיישה. בקבוצת נערים התאספה מחוץ לביתו של עמאד קראקע שנורה ביום הקודם. חיילים הורו לנערים להיכנס לבית, ההוראה לוותה בקללות. מאוחר יותר החלו הנערים, שעמדו בצומת רחובות, ליידות אבנים לעבר החיילים שבמורד הרחוב. החיילים ירו לעברם כדורי גומי ואחרי כן ירו אש חיה באוויר. אחדים מהנערים - וביניהם **נאצר איברהים אלקסאס** בן ה-16 - רצו לרחוב אחר. לאחר שרצו כ-40 מטר הגיחו מולם כ-3 חיילים. הנערים נבהלו והחלו להימלט לעבר הצומת. תוך כדי מנוסה שמעו שתי יריות. אחת מהן פגעה באלקסאס בגבו. הוא רץ עוד כ-20 מטר ואז נפל. אלקסאס נלקח לבית-חולים אל-מקאסד ומת זמן קצר לאחר הגיעו לשם.

* * *

ביום שני 17.4.89 נקבר נאצר אלקסאס בכפר ארטס הסמוך לדהיישה (בגלל העוצר במחנה). תושבים רבים מדהיישה הגיעו ללוויה דרך הגבעות. בשובם, סמוך למחנה, נתקלו בקבוצת חיילים. ילדים ידו אבנים לעבר החיילים אשר השיבו באש חיה. רפיידה אבו-לבאן בת ה-14, שעמדה בקרבת מקום, נפגעה מכדור שחדר לראשה מאחור ויצא דרך המצח. היא נלקחה לבית סמוך ונפטרה שם כעבור דקות ספורות.

* * *

שלושת הארועים מעלים שאלות לגבי הנקודות הבאות:

- העד החשוב ביותר לארוע בו נורה קראקע נמצא במעצר. מעצר ממושך - למעלה משבועיים עד כה - אינו שכיח במקרים של הפרת עוצר.
- בשניים משלושת המקרים נורו הנערים מאחור כשליוורים לא נשקפה סכנה.
- לפחות באחד מהמקרים לא נקראו הנערים לעצור ולא נורו יריות אזהרה לפני היריה הקטלנית.

בצלם' העביר את המידע שבידיו לשר הביטחון ודרש שתיערך חקירה לגבי פעולת צה"ל בארועים אלה.

"כל אדם זכאי לחופש תנועה ומגורים בתוך כל מדינה".

ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם. סעיף 13. (1)

תעודות זהות

תופעה שרווחה בחודשים האחרונים היתה החרמת תעודות זהות מתושבי השטחים כדי לכפות עליהם תשלומים למס-הכנסה או התייצבות במימשל ולעיתים אף כהתעמרות גרידא.

האגודה לזכויות האזרח בישראל עתרה לבג"צ בשם שבעה תושבי השטחים, שתעודות הזהות שלהם הוחרמו מהם ולא הוחזרו.

כל תושב באיזור יהודה ושומרון, מגיל 16 ומעלה, חייב - על-פי צו - לשאת עימו תעודת זהות. תושב שאינו נושא תעודת זהות עובר עבירה פלילית וצפוי למאסר.

בתשובה לעתירה הודה נציג פרקליטות המדינה כי לא היה כל בסיס חוקי לשיטת החרמת התעודות ואמר כי הפרקליטות הצבאית מכינה בימים אלה צו מיוחד שיפורסם בתוך שבועיים ויסביר את המותר והאסור בנושא נטילת תעודות זהות מתושבי השטחים.

המשך הדיון בבג"צ נדחה בשלושה שבועות כדי שצה"ל יכין את הצו.

עוד ב-7 במרץ, בשיחה עם ח"כ אמנון רובינשטיין הודה סגן הפרקליט הצבאי הראשי כי החרמת תעודות הזהות היא בלתי חוקית ואמר כי "בימים הקרובים" יוצא צו האוסר החרמה שרירותית של תעודות זהות.

מתוך תצהיר של זיק יחיא יוסף חליל, תושב ירושלים המזרחית.

"אני עובד בחבי הסיגריות בעזריה, והיה לי מוסך בעזריה. ביום 8.9.88 הגיעו חיילים למוסך וחיפשו אותי, עובד שהיה במוסך קרא לי מחברת הסיגריות. כשהגעתי למוסך, ביקשו ממני את תעודת הזהות שלי, הראיתי להם את זה והם לקחו את התעודה ממני. הם לקחו אותי למחנה ליד עזריה, שם נתנו לי 'טופס טיולים' ואמרו לי שאני חייב 500 דינר למס-הכנסה. אמרו לי שעלי לגשת לבית-לחם לסדר את החוב ורק אז אקבל את התעודה בחזרה.

אני הראיתי לחיילים את הספרים שמוכיחים ששילמתי 15% מע"מ. אני גם הוכחתי כי שילמתי מס-הכנסה מטעם העבודה בחברת הסיגריות. לפי חישוב הרו"ח שלי, שלטונות המס חייבים לי כסף החזר מס-הכנסה ששולם.

הרו"ח שלי הלך לבית-לחם וניסה לקבל עבורי את התעודה, הוא ניסה להסביר להם שאני תושב ירושלים ואין זה חוקי לקחת ממני תעודת זהות, אך פקדי המס לא היו מוכנים להחזיר את התעודה. כאשר אני ניגשתי לבית-לחם לנסות לקבל את התעודה, ניסו לדרוש ממני עוד יותר כסף ממה שכבר דרשו. הם אמרו לי שאני חייב 1000 דינר ולא 500 דינר. המוסך היה פעיל רק במשך שנה אחת, מחדש 2/88 ועד 1/89, ודורשים ממני לשלם עבור השנה 1987 גם כן.

ניגשתי למשטרה באבו-דיס, לחפש את תעודת הזהות, הקצין שם חיפש את התעודה אך לא מצא אותה שם. הגורמים בבית-לחם אמרו לי כי התעודה נמצאת במשרד הפנים בירושלים. ניגשתי למשרד הפנים בירושלים וביקשתי לקבל את התעודה. הפקידה שם אמרה לי כי התעודה אמנם נמצאת שם, אך עלי להביא אישור מבית-לחם אחרת היא לא תוכל להחזיר לי את התעודה.

אני נמצא ללא תעודת זהות כבר 6 חודשים. ללא תעודת זהות אני מרגיש מוגבל ביותר, אני חושש לצאת מן העיר ולהסתובב, אני פוחד שיעצרו אותי שוטרים ללא תעודת זהות. עד היום לא הצלחתי לקבל את התעודה חזרה".

מתוך תצהיר של הניה יוסף ג'אבר, מורה ממוחנה אל-אמערי.

"ביום שני 5.12.88, מכונית בעלת לוחיות זיהוי של רמאללה הגיעה לבית שלי, ובפנים היו 3 אנשים לבושי אזרחי עם כאפיות. הם ירדו מן המכונית, שברו את הדלת והזכוכיות. התברר שהם חיילים והם ביקשו את בני מוחמד (בן 8) וסאמר (בן 17). לקחו את הבנים לממשל ברמאללה.

אני הגעתי לממשל ברמאללה, חיכיתי שישחררו את בני. בזמן שחיכיתי אחרי הצהריים, ביקשו ממני תעודת זהות. הם לקחו את תעודת הזהות ותעודת UNWRA שלי. בשעה 8:00 בלילה אמרו לי לקחת את בני מוחמד הביתה, ולחזור למחרת.

למחרת, ביום שלישי בשעה 1:00 ניגשתי שוב לממשל ברמאללה. אמרו לי כי עלי לשלם 500 ש"ח עבור בני מוחמד, מאחר והוא הקים מחסומים. אמרו לי שאם לא אשלם, לא אקבל את התעודות בחזרה. לא היה לי כסף לשלם.

ביום רביעי יקפטן רוני הגיע לבית שלי, בשעה 11:00 בערך. הוא אמר לי לגשת לרמאללה, ושאני אוכל לקבל את תעודת הזהות בחזרה. כשהגעתי לרמאללה עם בני סעיד, יקפטן רוני העלה אותנו על הגיף והביא אותנו למשטרה ברמאללה. הושיבו אותי שם במשטרה, ויקפטן זיאדי שהיה שם אמר לבני שאחרי שנשלם, ישחררו אותי. אחר כמה שעות שחררו אותנו.

עד היום לא קיבלתי את תעודת הזהות בחזרה.

בלי תעודת זהות אני מפחדת לצאת מן הבית. חיילים נמצאים באיזור כל הזמן. אני לא יכולה לצאת מן המחנה כדי לבקר את בני משפחתי. אני גם מתקשה בעסקים אחרים, כמו ניהול חשבונות בנק."

מתוך תצהיר של אחמד אלחילו, תושב מחנה הפליטים עסכר

"בלילה של יום 21.4.89 בשעה 22:00 בערך, הייתי עם עוד כ-8 אנשים בבית ידיד במחנה עסכר. לפתע נכנסו כ-3 חיילים וציוו על כל הגברים לצאת לרחוב הראשי שמחוץ למחנה עסכר. לקחו מאיתנו את תעודות הזהות שלנו.

ציוו עלינו לשמור על הכביש ולוודא שהילדים לא יורקו אבנים. איימו עלינו שאם יורקו אבנים - נילקח למעצר. אמרו לנו שעלינו להישאר בשמירה עד שעה 1:00 בבוקר המחרת למחרת שוחררנו והוחזרו לנו תעודות הזהות.

ידוע לי כי צה"ל מחייב אנשים לשמור על המחנה כל יום משעה 6:00 בבוקר לעד 1:00 בבוקר שלמחרת, מזה כ-2-3 חודשים."

ממרץ 89 החל המינהל האזרחי להחליף את תעודות הזהות של חלק מתושבי השטחים בתעודות זהות חדשות שכריכתן ירוקה.

תעודות הזהות הירוקות מונפקות לשישה חודשים ועל נושאייהן נאסר להיכנס לתחומי מדינת ישראל.

מקבלי תעודות הזהות הירוקות הם אנשים ששוחררו ממעצר מינהלי או היו עצורים ללא משפט.

נושא תעודת זהות זו מועד, יותר משאר התושבים הפלסטיניים, להתנכלויות, בדיקות במחסומים והטרדות. יש בחובת הנשיאה של תעודה מיוחדת משום המשך ענישה גם אחרי השחרור ממאסר, שאף הוא כזכור היה ללא משפט.

נושאי התעודות הירוקות אינם רשאים להכנס למזרח-ירושלים: אסור להם להתפלל בהר-הבית ובכך נפגעת זכותם לחופש הפולחן. אסור להם לגשת לבי"ח אל-מקאסד ובכך נפגעת זכותם לקבל טיפול רפואי נאות. אסור להם אף לנסוע בכביש המחבר את רמאללה ובית-לחם ובכך נפגעים חופש התנועה וחופש העיסוק של תושבים אלה.

"לא יישלל מאדם קניינו דרך שרירות".

ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם. סעיף 17 (2)

הריסות בתים

לפי נתונים חלקיים שבידינו נהרסו מאז תחילת האינתיפאדה קרוב ל-700 בתים:

* מנייניקי בניה לא חוקי	כ-460
* מנימוקים ביטחוניים	כ-160
* מסיבות אחרות	כ-40
(בתים בשטח צבאי וכו')	
* נפגעו מפיצוץ בתים סמוכים	כ-30

כ-50 בתים נוספים נאטמו מנימוקים בטחוניים.

"לא ייאסר אדם, לא ייעצר ולא יוגבל באופן שרירותי".

ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם. סעיף 9.

"כל אדם זכאי, מתוך שוויון גמור עם זולתו, למשפט הוגן ופומבי של בית-דין בלתי תלוי וללא משוא פנים בשעה שבאים לקבוע זכויותיו וחובותיו ולברר כל אשמה פלילית שהובאה נגדו".

ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם. סעיף 10.

מגורשים

עד כה גורשו 45 תושבים פלסטיניים.

מועמדים לגירוש:

מוחמד עבדאללה לבדי, בן 33, פעיל איגודים מקצועיים מאבו-דיס, נשוי+2. רדואן אחמד זיאדה, בן 31, פעיל איגודים מקצועיים מחברון. עודה יוסף מאל, בן 30, פעיל איגודים מקצועיים מכפר נעמה, נשוי+5. מוחמד מטור, בן 38, מרצה מאל-בירה, נשוי+6. מאג'ד עבדאללה לבדי, בן 28, פעיל איגודים מקצועיים מאבו-דיס, נשוי. תייסיר מוחמד גסראללה, בן 27, סטודנט ממחנה בלאטה. תייסיר ערווי, בן 43, מרצה מאל-בירה, נשוי+3. עקיף וואחיד חמדאללה, בן 27, סטודנט מענבתא. ביאלאל איזדין שקשיר, בן 36, סטודנט משכם, נשוי+1. ריאד כמאל אניור, בן 26, ירקן מעזה, נשוי+3. מוחמד סעדי אמדוק, בן 38, חקלאי מעזה, נשוי. עסה אחמד חוסיין אבו קרש, בן 53, מהנדס ממחנה שאטי, נשוי+6. נביל מוחמד טאמוס, בן 24, מכונאי מחאן-יונס, נשוי+1.

מעצרים מינהליים

כעת נמצאים במעצר מינהלי כ-1020 איש ואשה (ועוד כ-5000 כלואים אחרים: שפוטים, עצורים לפני משפט ועצורים עד תום ההליכים). מאז תחילת האינתיפאדה ישבו במעצר מינהלי כ-4500 תושבים.

נהרגו על ידי אזרחים ישראלים

1. טוקאן מיסבה, 32, נהרג במחנה סגיעיה ב-10.1.88 - המשטרה לא חקרה את הארוע מאחר וצה"ל מעורב.
2. ראנס חאמד, 17, נהרג בכפר ביתין ב-11.1.88 - הוגש כתב אישום נגד פנחס ולרשטיין, יו"ר המועצה האזורית 'בנימין'. העניין בדיון משפטי בביהמ"ש המחוזי בירושלים.
3. עבדול ברט ג'ומעה, 27, נהרג בכפר קדום ב-7.2.88 - יוסף פרבר ושמעון רב, תושבי קדומים, שוחררו בערבות ב-10.2.89 על ידי השופטת אביבה טלמור בנתניה. המשטרה סיימה את החקירה. התיק בפרקליטות. לא ננקטו הליכים נוספים.
4. כמאל דרוויש, 23, נהרג בדיר עמר ב-21.2.88 - עדיין בחקירה על ידי מצ"ח. מעורבים גם חיילים.
5. ראודה נגיב חסן, 13, נהרג בבקעה שרקייה ב-27.2.88, הועלה חשד נגד תושב חלמיש - נסגר מחוסר הוכחות.
6. ראעד ברגותי, 17, נהרג בכפר עבוד ב-27.2.88 - נסגר מחוסר הוכחות.
7. אחמד ברגותי, 12, נהרג בכפר עבוד ב-27.2.88 - נסגר מחוסר הוכחות.
8. חאמד מוחמד חמידה, 41, נהרג במזרעה שרקייה ב-7.3.88 - נסגר מחוסר הוכחות.
9. נאגיה חסן חזרוג, 18, נהרג בכפר תורמוס אייה מכדור שנורה מאוטובוס ישראלי, ב-9.3.88 - לא נפתחה חקירה.
10. מוסה סאלח מוסה, 20, נהרג בכפר ביתא, ב-6.4.88 - בחקירה.
11. חאתם אחמד אל גיעבד, 19, נהרג בכפר ביתא ב-6.4.88 - בחקירה.
12. עבדללה עוואד, 28, נהרג בכפר תורמוס אייה ב-4.5.88 - ישראל זאב נדון ב-4.12.88 ל-3 שנות מאסר.
13. מוסטפה חלאייקה, 20, תושב הכפר שיוח, נהרג בכפר סעיר ב-3.6.88 - בחקירה.
14. סאיב מוחמד אל חייק, 18, נהרג ביריחו מכדור שנורה מאוטובוס ישראלי - בחקירה.
15. קאיד אביב צאלח, 42, נהרג בחברון ב-30.9.88. ב-12.4.89 הוגש כתב אישום נגד הרב משה לוינגר, תושב חברון.
16. עדלי מאהר, 14, נהרג בכפר עוצרין ב-23.3.89. נעצר חשוד: עובדיה סלומי, תושב משואה.
17. עוואד פאראח עמדו, 24, נהרג בחברון ב-30.3.89 - נעצר חשוד: גרשון בר-כוכבא, תושב חברון.
18. נאדר דענה, 16, נהרג בחברון ב-28.4.89 - נעצר חשוד: חיים בן-לולו תושב קריית-ארבע.